

ujednáním obytného zanikl. Placením odbytného placena pense tudíž nebyla (srovnej též vládní nařízení ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. čl. I. k Šu 1 odstavec 5), pokud se týče placením tím výplata zaopatřovacích požitků (§ 11 zákona čís. 130/21) nepočala. Žalobci však přes to nelze přiznati uplatňovaný nárok v míře vyšší, než jak jej uznal odvolací soud. Ujednáním odbytného se žalobcem jako spoluvlastníkem polovice velkostatku v Ch. zanikl K-ův nárok na pensí vůči žalobci a vůči jeho spoluvlastnické polovici, takže trval nárok K-ův již jen z polovice, totiž ohledně žalovaného a jeho spoluvlastnické polovice. Josef K. mohl tudíž oprávněně žádati zvýšení jen ohledně spoluvlastnické poloviny někdy žalovaného a to polovici zvýšení mu podle zákona čís. 130/21 náležejícího, žalovaný pak byl mu povinen zvýšením pense toliko touto částí. Na tom smírem žalobce s Josefem K-em ze dne 3. března 1924 se nic nezměnilo a, jestliže žalobce smírem tím přiznal Josefu K-ovi zvýšení zaopatřovacích požitků větší měrou, povinnost žalovaného k placení zvýšení jen polovici zůstala nedotčena. Tak jest tomu i ohledně požitků vdovy Jindřišky K-ové, také tyto požitky, i když je žalobce uznal v plné výši podle zákona čís. 130/21, postihují žalovaného, pokud se týče jest též povinen nahraditi je žalobci, jen z polovice. Uznáv takto, byť i z jiného důvodu, odvolací soud nepochybil (§ 503 č. 4 c. ř. s.). Polovici z vyplacených žalobcem pensijních požitků, kterou má žalovaný nahraditi žalobci, vypočetl odvolací soud správně. Žalobcův názor, že částka 3.600 Kč, o kterou Josef K. svůj nárok na zvýšení pense, ač k tomu podle Šu 13 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. povinen nebyl, snížil, přichází prý k dobru jen jemu, žalobci, ježto on ujednal dotyčný smír na takto zmenšené zvýšení pense, nemá nikde opory. Josef K. neodpočítával 3.600 Kč z požadovaného zvýšení se zřetelem na žalobce, smírem ze dne 3. března 1924 nebyla částka 3.600 Kč vyhrazena k dobru žalobci a odvolací soud právem proto při výpočtu podílu na žalovaného připadajícího neodpočítal oné částky z polovice toliko žalobcovy.

Čís. 6382.

Odpůrčí nárok v úpadku.

Odpíratelným jest zajištění neb uspokojení, jehož se dostalo věřiteli na splatnou pohledávku, pouze tehdy, dostalo-li se tím věřiteli t. zv. objektivní výhody, totiž obdržel-li něco, nač neměl právo nebo co neměl právo požadovati v tomto způsobu nebo v tomto čase.

Věřitel, jemuž přísluší splatná peněžitá pohledávka, nemá nároku, žádati odevzdání jiných předmětů z majetnosti dlužníka, které neslouží obvykle k uspokojení peněžních pohledávek, na místo placení, leda že by to bylo při vzniku dluhu anebo později v období ještě právně volném výslovně ujednáno. Nezáleží na tom, zda věřitel věděl, že se mu dostává výhody před ostatními věřiteli, jen když se mu jí dostalo objektivně.

Smlouva úpadce o zřízení zástavy jest hotovou a závaznou již tím, že úpadce prohlášení o dání věci do zástavy odevzdal věřiteli a tento je přijal. Výslovného přijetí věřitelova není třeba.

(Rozh. ze dne 19. října 1926, Rv I 202/26.)

Žalobkyně uplatňovala k bytovému zařízení a perským kobercům vlastnické právo a domáhala se vyloučení jich ze žalované úpadkové podstaty; k dalším svrškům pak uplatňovala zástavní právo a domáhala se rovněž jich vyloučení ze žalované úpadkové podstaty. **Procesní soud prvního stolu** uznal podle žaloby, **odvolací soud** napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání potud, že ohledně uplatňovaného vlastnického práva žalobu zamítl, ohledně uplatňovaného zástavního práva dovolání nevyhověl.

Důvody:

Dovolání uplatňuje dovolací důvody §u 503 č. 2 až 4 c. ř. s. Nižší soudy neuznaly oprávněnými námitky žalované strany, jimiž se bránila proti žalobnímu nároku, v nížádném směru. Neshledaly, že smlouvy ze dne 26. července 1923, o něž žalobkyně opírá uplatňované právo vlastnické ku svrškům v odstavci I. a) a I. b) rozsudkového výroku uvedeným a právo zástavní ku předmětům v odst. I. c) ve výroku vypočteným, jsou neplatny, byvše vynuceny nespravedlivou a důvodnou bázní, neuznaly též, že tvrzené smlouvy, pokud jde o prodej svršků, nejsou dle svého pravého obsahu a úmyslu smlouvami kupními, nýbrž za kupní smlouvy vydávány jen na oko, ježto ve skutečnosti šlo jen o zástavní zajištění, neuznaly též, že kupní smlouva o koberce (odst. I. b) jest neplatna pro zkrácení přes polovici ceny, a nevyhověly konečně ani námitce odporovatelnosti, kterou žalovaná strana dle § 30 (1) konk. ř. vůči těmto smlouvám uplatňuje. Dovolání přiznati jest úspěch, pokud jde o žalobní nárok dle odst. I. a) a I. b) rozsudku prvního stolu, t. j. pokud jde o zřízení bytového zařízení a perských koberců a to již z obrany odporovatelnosti dotyčných právních jednání, jež žalovaná správa úpadkové podstaty proti těmto nárokům vznesla. Nesporno jest, že napadená právní jednání udála se v šedesátidenní době před uvalením úpadku na jmění úpadkyně Bertý L-ové, jež stalo se dne 15. září 1923. Dle § 30 první odstavec konk. ř., o něž žalovaná strana opírá námitku odporovatelnosti, jest odporovatelné zajištění neb uspokojení věřitele, které se stalo po tom, když nastala nezpůsobilost platiti, nebo když podán byl návrh na prohlášení úpadku, nebo v posledních šedesáti dnech před tím, dosáhl-li věřitel zajištění neb uspokojení, na které neměl nároku, nebo neměl nároku toho způsobu nebo toho času, leč by z právního jednání tohoto nenabyl výhod před ostatními věřiteli. Nesporno, že žalobkyni příslušela proti úpadkyni pohledávka 206.525 Kč a že pohledávka tato byla v době napadených právních jednání splatna. Odporovatelným jest zajištění neb uspokojení, jehož se věřiteli takto dostane, jen tehdy, dostalo-li se mu tím

t. zv. objektivní výhody, obdrželi-li něco, nač právo neměl nebo co v tomto způsobu nebo v tomto čase požadovati práva neměl. Napadenými právními jednáními dostalo se žalobkyni uspokojení tím, že jí byly svršky v odstavci I. a) a I. b) (bytové zařízení a perské koberce) úpadkyní prodány, t. j. místo placení odevzdány. Dlužno tedy zkoumati, zda žalobkyně na uspokojení tohoto způsobu (dání na místo placení) měla nárok. Ten bylo by jí přiznati jen tehdy, když by jí při onom právním jednání, z něhož jí její peněžitá pohledávka proti úpadkyni vzešla, nebo dodatkem k němu později, avšak ještě před obdobím § 30 (1) konk. ř. byl platně vzešel nárok na uspokojení toho způsobu, by totiž úpadkyně již tehdy byla smluvně a závazně připověděla uspokojení dluhu odevzdáním předmětů své majetnosti na místo placení. Takového právního nároku a jemu odpovídajícího závazku úpadkyně žalobkyně ve sporu ani netvrdila a rozsudky nižších soudů také nedovozují. Rozsudek prvního soudu uvádí, že žalobkyně oněmi právními jednáními nedosáhla výhody před jinými věřiteli, na kterou by neměla nároku, a odůvodňuje tento svůj názor pouze tím, že její pohledávka byla dávno splatna a že úpadkyně svými sliby toho docílila, že žalobkyně si nevymohla exekučního titulu a exekucí úhrady své pohledávky a že žalobkyně o zadluženosti úpadkyně nevěděla a tudíž ani vědomosti míti nemusila, že se jí dostává výhody na úkor ostatních věřitelů. V témž smyslu usuzuje i soud odvolací, pravě ve svých důvodech, že je lhostejno, zda uspokojení stalo se hotovým zaplacením nebo prodejem nábytku a koberců na srážku dluhu, ku kterýmžto důvodům odvolací soud dále dokládá, že žalobkyně byla k těmto právním jednáním oprávněna, správněji asi, že na uspokojení tohoto způsobu měla právo vzhledem ku prohlášení úpadkyně ze dne 16. prosince 1922, jímž tato »dává žalobkyni za půjčených 114.729 Kč všechny své věci,« ať šperky, nábytek, koberce, stříbro »co záruku«, takže, jak se praví v tomto prohlášení, »přes ně každým okamžikem může disponovati.« S důvody těmito nelze souhlasiti. Kdo má splatnou pohledávku, může ačkoliv na dlužníku žádati placení, jde-li o pohledávku na peněžitých placení penězi jakožto obecným platidlem, nemá však nároku žádati odevzdání jiných předmětů majetnosti dlužníka, které obvykle k uspokojení peněžních pohledávek neslouží, na místo placení, leda že by to bylo při vzniku dluhu nebo později v období ještě právně volném ujednáno výslovně. Bez takovéto úmluvy zbývá jen obecný pořad exekuce na základě exekučního titulu, jež si byl věřitel dříve vymohl. Není závažno, zda věděla žalobkyně, že se jí dostává výhody před ostatními věřiteli, jak o tom první soud pojednává; i když si toho vědoma nebyla, lze jednání odporovati, dostalo-li se jí takové výhody skutečně (objektivně). Při odevzdání na místě placení přichází dále v úvahu i cena, v níž se věci místo placení dávají a jež již sama o sobě může obsahovati pro věřitele objektivní výhody, což má v souzeném případě tím větší význam, ježto cena byla ujednána teprve při oněch právních jednáních v době šedesáti dní před úpadkem a ježto co do koberců (odst. I. b) žalovaná podstata ostatně dále tvrdí a znaleckým svědkem a seznáním úpadkyně dokázati se snažila, že smluvená cena nedosahovala ani polovice jejich ceny obecné. Že by žalobkyni byl příslušel nárok na uspokojení

jení dáním věcí na místo placení již na základě nějaké s úpadkyní dříve platně a závazně ujednané úmluvy, žalobkyně, jak shora podotčeno, ani netvrdila a takový nárok nemůže pro sebe vyvozovati ani se shora citovaného prohlášení úpadkyně ze dne 16. prosince 1922. Neboť v prohlášení tom dlužno nanejvýše shledávati závazek úpadkyně, že dá žalobkyni za její pohledávku své tam blíže označené věci do zástavy («co záruku»), nižádným způsobem však nelze z tohoto prohlášení odvozovati závazek, že její pohledávku uspokojí odevzdáním tam naznačených věcí na místo placení, kterýžto závazek by ostatně ku své hotovosti a zákonné platnosti vyžadoval zároveň úmluvy o tom, v které ceně věci ty mají býti žalobkyni na uspokojení její pohledávky odevzdány. Že ani žalobkyně sama takového závazku v onom prohlášení neshledávala, vysvítá z jejích vlastních přednesů, dle nichž svůj nárok na uspokojení tohoto způsobu ve sporu se ani nepokoušela tímto způsobem opodstatniti a zastává jenom stanovisko, že jest lhostejno, zda se uspokojení stalo hotovým placením či prodejem nábytku a pod. Že žalobkyně v prohlášení onom sama spatřovala jen závazek dlužnice ku zřízení ruční zástavy, jest vyjádřeno také v dovolací odpovědi, v níž se vzhledem na vývody žalované strany uvádí, že prohlášení ze dne 16. prosince 1922 bylo ukončením jednání o zřízení zástavy. Za těchto okolností nelze jinak, než spatřovati v oněch smlouvách, jimiž úpadkyně žalobkyni své bytové zařízení a perské koberce prodala a v této kupní ceně na místo placení odevzdala (přenechala), uspokojení, na které žalobkyně v tomto způsobu proti úpadkyni právního nároku neměla a dlužno tedy tato právní jednání uznati za bezúčinná vůči úpadkové podstatě. Z těchto důvodů bylo dovolání v tomto směru vyhověti, aniž jest třeba zkoumati, zda rozhodnutí nižších stolic vyhovují zákonu i co do ostatních žalovanou stranou uplatněných obran.

Co se týče žalobního nároku, uvedeného v odstavci I. c) (odevzdání stříbrného náčiní a ostatních v tomto odstavci zaznamenaných předmětů do zástavy), nebylo lze dovolání vyhověti, neboť, dlužno-li, jak shora uvedeno, v prohlášení shora citovaném spatřovati právně bezvadné převzetí závazku úpadkyně, že žalobkyni pro její pohledávku ze zápůjčky zřídí z předmětů své majetnosti, v prohlášení tom blíže naznačených, zástavu (ruční zástavu), jest zastavení stříbrného náčiní a dalších předmětů v odstavci I. c) uvedených, jež se stalo dne 26. července 1923 způsobem k nabytí práva zástavního bezvadným, jen splněním onoho již dříve právně nezávadně převzatého závazku. Námitku dovolatelčinu, že by bylo bývalo třeba ku právní závaznosti této dřívější přípovědi, aby závazek ten byl žalobkyní výslovně přijat, nelze uznati oprávněnou. Smlouva, že úpadkyně pro svůj dluh takovouto ruční zástavu zřídí, stala se hotovou a závaznou již tím, že úpadkyně ono prohlášení ze dne 16. prosince 1922 druhé straně odevzdala a tato je, jak dle zjištěného stavu je nepochybně, i přijala. V důsledku tohoto názoru bylo by dále ještě zaujati stanovisko k obraně žalované podstaty, zda smlouva o zřízení zástavy uskutečněná dne 26. července 1923 jest neplatná z důvodu nespravedlivé a důvodné bázně. Avšak ani v této příčině nelze námitku tuto uznati oprávněnou, neboť, převzala-li úpadkyně již dříve tento závazek

ku poskytnutí ruční zástavy, není dle zjištěného stavu věci důvodu za to míti, že skutečné zřízení zástavy uskutečněné 26. července 1923 nebylo by se stalo z volného jejího rozhodnutí, nýbrž jen z donucení po rozumu Šu 871 obč. zák.

Čís. 6383.

Byly-li strany po delší dobu v nepřetržitém obchodním spojení a nevznesen-li proti výpisům z běžného účtu co do úrokové míry v nich vyznačené odpor přes to, že výpisy obsahovaly doložku, že případné difference jest do určité lhůty oznámiti, jest míti za to, že byla účtovaná úroková míra schválena, třeba byla vyšší než zákonná míra úroková.

(Rozh. ze dne 19. října 1926, Rv I 577/26.)

Žalobě akciové společnosti proti veřejné obchodní společnosti o zaplacení zůstatku z běžného účtu bylo oběma nižšími soudy vyhověno v tom směru, že žalovaná jest povinna zaplatiti žalobkyni 8% úroky z jednotlivých sald. Odvolací soud uvedl v tomto směru v důvodech: Žalovaná doznává, že obdržela výpisy z kontokorentů, že námitek proti nim nečinila. Z korespondence a kontokorentů jest zřejmo, že žalovaná byla v obchodním spojení se žalobkyní, odbírajíc od ní zboží. Když tedy, jak předloženými kontokorenty ze dne 20. října a 31. prosince 1919, 30. června a 29. prosince 1920, 3. srpna 1921, 28. ledna a 6. září 1922 prokázáno, žalovaná v tomto spojení po tak dlouhou dobu dostávala kontokorenty žalobkyně s výslovnou výzvou v nich obsaženou, by případné difference oznámila do 14 dnů, ježto by jinak žalující za to měla, že s nimi souhlasí, a přes to námitek ne učinila, nelze si její počínání jinak vysvětliti, než že proti úrokovým sazbám v kontokorentech těch účtovaným nemá námitek (čl. 278 a 291 obch. zák.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalované.

D ů v o d y:

Pokud jde o námitku, již dovolání napadá právní názor nižších soudů, že vyšší než zákonitá úroková míra, ve které žalující strana v běžných účtech žalované úroky účtovala, platí za schválenou proto, že žalovaná přes doložku na účtu vytisknutou námitek nevznesla, nelze dovolání vyhověti. Dovolání míní, že takový úsudek není po zákonu přípustný, ježto by dle toho musila býti přijata za schválenou i kterákoli jiná sporná položka účtu, a že bylo na straně žalující, by prokázala, že sama platila úroky vyšší než zákonité. Vývody tyto nelze uznati správnými. Přirovnání, jež dovolání na vyvrácení onoho názoru uvádí, není případné. U ostatních položek účtu přijde zajisté na skutkový a právní stav, na němž jsou účtovány, položky takové musily by býti prokázány, nebyly-li výslovně doznány. V tomto případě jde však jen o výši úrokové míry,